

Berki Gabriella: Családtámogatás – 12 olvasólecke (2020.)

 <p>Családtámogatás</p> <p>4. lecke</p>	 <p>Oldalszám: 8 oldal Olvasási idő: kb. 30-35 perc (+ olvasmányok)</p>	<p>„Kétség sem fér hozzá, hogy a család és az otthon az, amely által az emberi társadalom legnagyobb erényei születnek, erősödnek és táplálóznak.”</p> <p>Sir Winston Churchill</p>
--	--	---

A családtámogatási rendszer Magyarországon

Tanulási útmutató

Ez a Családtámogatás kurzushoz készült, **12 olvasóleckéből álló digitális tananyag**. A Családtámogatás kurzus keretében a családokat körülvevő társadalmi és jogi környezetet vizsgáljuk különös tekintettel arra az eszközrendszerre, amely a **gyermekvállalás előmozdítását** és a **gyermeknevelés támogatását** szolgálja. Minden leckéhez kapcsolódóan egy olvasólecke-fájlból (mint ez itt!), és egy ppt-ből áll. Az olvasólecke tartalmazza a lecke törzsanyagát, míg a ppt. a kapcsolódó fogalmakat, jogszabályhelyeket, további olvasmányokat, valamint ellenőrző kérdéseket és feladatokat.

A tananyag teljes elsajátításához **mindkét anyag áttanulmányozása szükséges**, továbbá az azokban foglalt jogszabályok és olvasmányok áttekintése. Javaslom, előbb tekintse át az olvasóleckét és csak ezután olvassa át a ppt-t. Amennyiben a ppt-ben szereplő ellenőrző kérdésekre helyesen tud válaszolni, úgy **a tananyagot sikeresen elsajátította**.

Amennyiben a tananyag elsajátításával kapcsolatosan kérdése van vagy segítségre van szüksége, szívesen állok rendelkezésre a berkig@juris.u-szeged.hu e-mail címen.

Sok sikert kívánok a tanuláshoz!

A lecke tartalma és felépítése

1. Bevezetés
2. Jövedelemtől függő támogatási formák
3. Jövedelemtől nem függő támogatási formák
4. Az univerzális típusú ellátások általános jellemzői

1. Bevezetés

A családok jogi védelmének áttekintését követően a jogrendszer azon elemeit vesszük górcső alá, amelyek már kifejezetten **a gyermeknevelés pénzügyi terheihez való állami hozzájárulást** szabályozzák. E rendszer meglehetősen **homogén**: vannak olyan elemei, melyek a család kiadásait csökkentik, míg mások a bevételeit növelik; vannak olyanok, amelyeket minden gyermeket nevelő család igénybe vehet, míg mások a speciális helyzetben lévő, pl. sokgyermekes vagy fogyatékkal élő gyermeket nevelő családokat célozzák.

Ebben a leckében ennek a rendszernek az alapvonalait tisztázzuk.

2. Jövedelemtől függő támogatási formák

Amikor az állami szintű jóléti rendszerek fejlődésnek indultak a XIX. század végén, többségében a bérből és jövedelemből élők tipikus reprodukciós zavaraira igyekeztem államilag támogatott választ adni, így a szociális ellátások jelentős része a jövedelmet vette alapul mind a finanszírozás, mind pedig az ellátások nyújtása szempontjából.

A mai napig jelentős szerepet játszanak szociális védelmi rendszerünkben ezek az ún. **jövedelemhez kötött támogatások**.

A jövedelem figyelembevételével mellett kétféle módon lehet a családok megélhetését támogatni: (1) a jövedelmükhöz kapcsolt kiadások csökkentésével és (2) a jövedelmet kiegészítő vagy a kieső jövedelmet pótló **biztosítási típusú szociális ellátás** juttatásával.

(1) Családi adó- és járulékkedvezmény

A családi kedvezményt igénybe vevő magánszemélynek **kevesebb személyi jövedelemadót** kell fizetnie. A családi kedvezmény az összevont adóalapot csökkenti. A kedvezmény mértéke attól függ, hogy a magánszemély hány gyermek (kedvezményezett eltartott) után jogosult családi pótlékra és hány olyan személy (eltartott) él a családban, akit a családi pótlék összegének meghatározása során figyelembe lehet venni.

A családi kedvezmény összege az alábbiak szerint alakul:

Eltartottak száma	Adóalap kedvezmény	Maximális családi kedvezmény összege havonta
1 eltartott után	66 670 Ft	10 000 Ft
2 eltartott után	266 660 Ft	40 000 Ft
Legalább 3 eltartott esetén		Maximum 33 000 Ft/hó kedvezményezett eltartottanként
3 eltartott után	660 000 Ft	99 000 Ft
4 eltartott után	880 000 Ft	132 000 Ft
5 eltartott után	1 100 000 Ft	165 000 Ft

Forrás: <https://csalad.hu/tamogatások/csaladi-ado-es-jarulekkedvezmeny> (utolsó belépés: 2020. szeptember 15.)

A családi járulékkedvezményt az új Tbj. törvény, a 2019. évi CXXII. törvény szabályozza 2020. július 1-től. **Az adókedvezmény által le nem fedett, azt meghaladó jövedelemrész terhére érvényesíthető a járulékkedvezmény.**

Amennyiben a családi adóalap-kedvezményünk az összevont adóalapba tartozó jövedelmünket meghaladja, akkor saját járulékaink terhére további kedvezményt vehetünk figyelembe. Ilyenkor az szja szerinti adóalapunk 0 forint már, és a kedvezmény adóalapot meghaladó része után még további járulékkedvezményre válunk jogosulttá. Ez jellemzően alacsony bruttó bér (pl. minimálbér) és 2 vagy több gyermek esetén fordulhat elő.

A családi járulékkedvezmény 2020. július 1-től az új Tbj. törvény által bevezetett **18,5% társadalombiztosítási járulék teljes összegéig is érvényesíthető** akár.

KÖTELEZŐ JOGANYAG:

Tbj. 34-36. §§

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

A Családi adókedvezmény konkrét példákkal, https://csalad.hu/tamogatasok/a-csaladi-adokedvezmeny-konkret-peldakkal?gclid=CjwKCAjwziIH7BRABEiwAoDxxTrllozn8x2P-TwpjqAIQDRETQZeHbOANJ1YoZpqbgNyvfSqYOnmLHBoCloYQAvD_BwE (utolsó belépés, 2020. szeptember 15.)

Családi adó- és járulékkedvezmény igénylése, <https://csalad.hu/tamogatasok/csaladi-ado-es-jarulekkedvezmeny> (utolsó belépés: 2020. szeptember 15.)

Családi adó- és járulékkedvezmény 2020. július 1-től, <https://konyvelescentrum.hu/aktualis/csaladi-ado-es-jarulekkedvezmeny/> (utolsó belépés, 2020. szeptember 15.)

Az adókedvezmények körében érdemes még megemlíteni

- az elsőházások kedvezményét: https://csalad.hu/tamogatasok/első-hazasok-kedvezmenye?gclid=CjwKCAjwziIH7BRABEiwAoDxxTo_EQKnifMzOS1GU4ZRZlqedIR4xixlk7VSmkBOmB5pP7ZZ88E2RoC-SQQAvD_BwE és
- a négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezményét: https://nav.gov.hu/nav/ado/szja/Negy_vagy_tobb_gyerme20200128.html

(2) Jövedelmet kiegészítő, illetve pótló, biztosítási típusú ellátások

A gyermekvállalással járó többletterheket a szűkebb értelemben vett, a Családtámogatási törvényben (Cst.) szabályozott családtámogatási ellátásokon túl az állam az **egészségbiztosítás** keretében nyújtott ellátások útján is enyhíteni törekszik.

A **kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény** (Ebtv.) egyes ellátásai már a gyermek születése előtt, a várandósság során is igénybevehetőek. A várandósgondozás és a

várandósság során kötelező és/ vagy szükséges természetbeni egészségügyi szolgáltatások (pl. kötelező szűrővizsgálatok) igénybevétele mellett, indokolt esetben (veszélyeztetett terhesség) **táppénz** igényelhető, majd a szülési szabadság megkezdésétől **csecsemőgondozási díj**, ezt követően **gyermekgondozási díj**, illetve a gyermek betegsége esetén **gyermekápolási táppénz** folyósítható a jogszabályi feltételek fennállása esetén. Új ellátásként jelent meg 2020-ban az **örökbefogadói díj**.

Ezek a pénzbeli ellátások kivétel nélkül **jövedelemfüggőek**, a jogosult jövedelmének bizonyos százalékában határozza meg őket a jogalkotó.

Ezeknek az ellátásoknak a részletszabályait az *Egészségbiztosítás* című kurzus tárgyalja, mindazonáltal a Cst-vel való kapcsolódásaikra még e kurzus további részeiben is visszatérünk.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK:

Gyermekvállalás

támogatása,

<https://egbiztpenzbeli.tcs.allamkincstar.gov.hu/ell%C3%A1t%C3%A1sok/gyermekv%C3%A1llal%C3%A1s-t%C3%A1mogat%C3%A1sa.html> (utolsó belépés: 2020. szeptember 15.)

Külön kategóriát jelentenek azok, a **segélyezési típusú, rászorultsági alapú ellátások**, amelyeket a gyermekekre nézve **a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. tv.** (Szoctv.) és **a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény** (Gyvt.) szabályoz. Ezek az ellátások tipikusan olyan módon függenek az igénylő jövedelmétől, hogy a jogosultság megszerzéséhez rászorultsági vizsgálat keretében figyelembe veszik az egy háztartásban élők vagyonát és jövedelmét, és ha ez nem éri el a jogszabályban meghatározott szintet, akkor ilyen ellátásokra lehetnek jogosultak.

3. Jövedelemtől nem függő támogatási formák

A demográfiai folyamatok javítása érdekében a kormány folyamatosan bővíti a gyermekvállalás esetén igénybe vehető támogatásokat, amelyeknek egy része az igénylő jövedelmétől független. Ezeket itt csupán megemlítjük, a családtámogatási ellátásokon kívül a többivel nem foglalkozunk részletesebben ennek a tárgynak a keretei között.

Jövedelemtől független ellátási formák:

- a Családtámogatási törvényben szabályozott családtámogatási ellátások (ld. részletesen 6-12. lecke)
- családi otthonteremtési kedvezmény (CSOK): <https://csalad.hu/tamogatasok/csok>
- babaváró támogatás: <https://csalad.hu/tamogatasok/babavaro-tamogatas>
- nagycsaládosok autóvásárlási támogatása: <https://csalad.hu/tamogatasok/nagycsaladosok-autovasarlasi-tamogatasa>
- babakötvény: <https://www.babakotveny.hu/>

A gyermekek után járó ellátások és kedvezmények összefoglaló táblázata:

Biztosított szülők ellátásai	Nem biztosított szülők ellátásai	
családi pótlék: nevelési ellátás, iskoláztatási támogatás		Cst. ellátásai
gyermekgondozást segítő ellátás		
gyermeknevelési támogatás		
anyasági támogatás		
táppénz		Ebtv. ellátásai
gyermekápolási táppénz		
csecsemőgondozási díj		
gyermekgondozási díj (kivéve a hallgatói gyed-et, amelyhez nem kell biztosítási idő)		
örökbefogadói díj		
családi adókedvezmény		
családi járulékkedvezmény		
A gyermeket nevelő szülők egyéb ellátásai		Gyvt. ellátásai
rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény		
gyermektartásdíj megelőlegezése		
étkezési térítési díjkedvezmény		
ingyenes tankönyvellátás		

Forrás: Emberi Erőforrások Minisztériuma Központi Ügyfélszolgálati Iroda: Tájékoztató a gyermekek után járó ellátásokról

E kurzus hátralévő részében kizárólag **a Családtámogatási törvényben szabályozott, univerzális típusú ellátásokkal foglalkozunk részletesebben**, ezért még ebben a leckében átismételjük az **univerzális állami ellátások** általános jellemzőit.

4. Az univerzális típusú ellátások általános jellemzői

Az univerzális típusú ellátások sok tekintetben szembeállíthatóak – a magyar jóléti rendszer gerincét adó – biztosítási típusú ellátásokkal. A közöttük lévő **markáns különbségek** rendkívül fontos eltéréseket okoznak az ellátásokra való jogosultság, az ellátások folyósítási időtartama,

összecszerősége és egyéb jellemzői terén, ezért ezen ellátás-típusok (és különbözőségeik) alapos ismerete elengedhetetlen.

A magyar közbeszédben például nem egyszer felcserélik, avagy szinonimaként használják a gyed. és a gyes. elnevezéseket, holott az ellátások között sokszor százezres nagyságrendű az összecszerű különbség – egyéb tényezőkről nem is beszélve.

Röviden:

BIZTOSÍTÁSI TÍPUSÚ ELLÁTÁSOK ≠ UNIVERZÁLIS TÍPUSÚ ELLÁTÁSOK

Nézzük meg ezeket az ellátás-típusokat alaposabban néhány alapvető jellemzőjük mentén:

ELLÁTÁSRA VALÓ JOGOSULTSÁG:

Míg a biztosítási típusú ellátások tipikusan előzetes biztosítási jogviszony meglétéhez, illetve biztosítási időszakhoz kapcsolatosan vehetőek igénybe, addig az univerzális ellátások esetén **a jogszabályi feltételek megléte alanyi jogot, tehát jogi úton kikényszeríthető jogosultságot keletkeztet**. Az ellátások nincsenek valamilyen előzetes jogviszonyhoz vagy jogviszonyban eltöltött időszakhoz kötve.

ELLÁTÁSOK FINANSZÍROZÁSA:

A biztosítási típusú ellátások egykor alapvetően járulék-finanszírozottak voltak, tehát a biztosítottaktól és a foglalkoztatóktól beszedett járulékok fedezték legnagyobb részben az ellátásokat. A járulékok rendszerét az elmúlt évek során gyökeresen átalakították és egy vegyes, adókból és járulékokból finanszírozott rendszert alakítottak ki, amelyhez állami garanciavállalás is társul.

GONDOLKODNIVALÓ: Gondolja át, a 2020. nyarán hatályba lépett új Tbj., a 2019. évi CXXII. törvény hogyan alakította át ismét a járulékok rendszerét! Ebben segítségére lehet az alábbi összefoglaló: <https://www2.deloitte.com/hu/hu/pages/ado/articles/sok-minden-valtozik-uj-tb-torveny.html>

Az univerzális típusú ellátások jellegükből adódóan **a központi költségvetésből kerülnek kifizetésre**, a jogosult részéről az ellátás finanszírozására vonatkozó közvetlen, előzetes befizetési kötelezettség nincs.

ELLÁTÁSOK ÖSSZEGE:

Mivel az univerzális ellátások – a biztosítási típusúakkal ellentétben – nem függenek sem a jogosult jövedelmétől, sem előzetes befizetéseinek mértékétől, ezek **fix összegben, minden jogosultra nézve azonos, de objektív változók alapján differenciált módon kerülnek meghatározásra**.

Az ilyen fix összegű ellátások összegének meghatározására alapvetően két bevett módszer létezik – a magyar családtámogatás rendszerében mindkettőre van példa:

(1) konkrét, forintosított összeg meghatározása (pl. a családi pótlék esetén)

(2) más ellátáshoz kapcsolva, valamilyen arányszámmal kifejezve (pl. az anyasági támogatás)

GONDOLKODNIVALÓ: A magyar családtámogatás rendszere folyamatosan a közbeszéd tárgya és nagyon megoszlanak a vélemények atekintetben, hogy jó-e az, hogy a rendszer univerzális típusú ellátásokat nyújt. Milyen jogalkotói érv szólhat az univerzális típusú családtámogatási rendszer mellett és ellene?

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE